

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Emina Cehaja

Hur legitimeras ett olagligt agerande?

Kosovointerventionen

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Uppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Peter Gottschalk

Termin: VT 2014

INNEHÅLL

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
FÖRKORTNINGAR	4
1 INLEDNING	5
1.1 INTRODUKTION	5
1.2 SYFTE	5
1.3 AVGRÄNSNING & PROBLEMFÖRMULERING	5
1.4 TEORI OCH METOD	6
1.5 MATERIAL	6
1.6 FORSKNINGSLÄGE	7
1.7 DISPOSITION	7
2 KOSOVO KONFLIKTEN	9
2.1 BAKGRUND	9
2.2 PROBLEMATIKEN	9
3 HUMANITÄR INTERVENTION	11
4 NATO	13
5 STATER	15
5.1 KRISMÖTET	16
5.2 INTERNATIONELLA DOMSTOLEN	17
5.3 THE INDEPENDENT INTERNATIONAL COMMISSION ON KOSOVO	18
5.4 SUI GENERIS	20
5.5 UTVECKLING AV RÄTTEN	21
6 FÖRENTA NATIONERNAS SÄKERHETSÅD	22

6.1	RESOLUTION 1160 & 1199	22
6.2	RESOLUTION 1203	24
6.3	RESOLUTION 1244	25
7	ANALYS OCH SLUTSATSER	27
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	33
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	35

SUMMARY

On the 24 of March 1999 a bombing campaign began over Kosovo and large parts of present Serbia. The attack was carried out by the North Atlantic Treaty Organization under the code name Operation Allied Forces. The reasons for intervening were to put a stop to the assaults that the Yugoslav government exercised against the Kosovo Albanians and to improve the humanitarian situation in Kosovo. The intervention was considered by numerous authors, including Peter Hilpold and Allen Buchanan, as unlawful because it occurred without authorization from the UN Security Council. Nevertheless it was seen as a legitimate operation and it was legitimized both by the North Atlantic Treaty Organization, a majority of states and other organizations.

This essay examines the arguments that were used by the North Atlantic Treaty Organization and nations to legitimize the use of force in Kosovo. A thorough presentation of relevant resolutions, doctrine and articles is made to fulfill the purpose of the essay and to answer my questions. My questions are how the use of force was legitimized and if in fact it was legitimate. At the end of the essay is an analysis with a recapitulation of the arguments that have been used and have been the most salient. This is to more easily examine how the legitimation was possible. The essay later concludes with a presentation of my critical view on the intervention and my opinion on the impact that the intervention had and still has.

SAMMANFATTNING

Flygbombningar inleddes över Kosovo och stora delar av nuvarande Serbien den 24 mars 1999. Attacken fördes av Nordatlantiska fördragsorganisationen (NATO) under kodnamnet Operation Allied Forces. NATO valde att agera för att få ett stop på de kränkningar som den jugoslaviska regeringen utövade mot kosovoalbanerna och för att förbättra den humanitära situationen för kosovoalbanerna. Interventionen ansågs dock av flertalet författare däribland Peter Hilpold och Allen Buchanan som rättsstridig då den skett på eget bevåg utan auktorisering från FN:s säkerhetsråd. Trots det sågs operationen som legitim och den rättfärdigades både av NATO men även av flertalet stater.

Uppsatsen undersöker vilka argument som användes av NATO och vissa stater för att legitimera våldsanvändningen i Kosovo. En grundlig framställning görs av relevanta resolutioner, doktrin och artiklar för att uppfylla syftet med uppsatsen och svara på frågeställningarna. De två frågor som ska besvaras är hur interventionen legitimerades och om den de facto var legitim. I slutet av uppsatsen finns en analys där en sammanställning görs av de argument som använts och varit mest framträdande för att lättare se hur en legitimering kunde ske. Uppsatsen avslutas med att jag redovisar min kritiska ståndpunkt till interventionen i Kosovo och en slutsats angående vilka konsekvenser interventionen hade och fortfarande har.

FÖRORD

De föreläsningarna som vi hade i folkrätt under sjätte terminen på juristprogrammet väckte mitt intresse för folkrätt. Innan mitt möte med min handledare Peter Gottschalk hade jag bestämt mig för att jag ville arbeta med Kosovointerventionen. Tack vare min handledare kunde jag avgränsa mitt ämne till att handla om legitimeringen av Kosovointerventionen.

FÖRKORTNINGAR

FN	Förenta Nationerna
FN:st	Förenta Nationernas Stadga
ICCK	The Independent International Commission on Kosovo (ICCK)
ICJ	The International Court of Justice
KLA	Kosovo Liberation Army
NATO	Nordatlantiska Fördragsorganisationen
OAF	Operation Allied Forces

1 INLEDNING

1.1 INTRODUKTION

Den 24 Mars 1999 inledde Nordatlantiska fördragsorganisationen (NATO) bombningar mot Kosovo under kodnamnet Operation Allied Force (OAF) efter misslyckade förhandlingar i februari 1999 i Rambouillet, Frankrike.¹ Interventionen som skedde utan Förenta Nationerna (FN) auktorisering blev mycket omdiskuterad. De flesta var ändå överens om att interventionen var olaglig. Diskussionerna rörde främst sättet NATO m.fl. legitimerade interventionen. Interventionen har återigen av samma orsak fått ny relevans. Flera av de argument som använts under Kosovokonflikten för att legitimera våldsanvändningen återanvänds nu i Krim.

1.2 SYFTE

Uppsatsen syfte är att undersöka hur en organisation eller ett land eller grupper av detsamma, dvs. aktörer, kan legitimera en våldsanvändning som strider mot Förenta Nationernas stadga (FN:st). Undersökningens främsta syfte är att ta reda på vilka argument som används, vem det de facto är som använder argumenten, samt vilken påverkan de har.

1.3 AVGRÄNSNING & PROBLEMFÖRMULERING

För att tydliggöra uppsatsen syfte och minska arbetskostnaden har jag valt att fokusera på Kosovointerventionen. Genom att avgränsa uppsatsen till interventionen i Kosovo kan en grundlig undersökning göras angående vilka argument som användes för att legitimera interventionen. Samtidigt finner jag min problemformulering genom följande två frågor:

- Hur legitimerades interventionen i Kosovo och av vem?,

¹ Seybolt, Taylor: *Humanitarian Military Intervention*, Oxford 2007, s. 82.

- Var våldsanvändningen legitim?

Genom att undersöka vilka argument som användes framkommer vem som använde dem och vilken effekt de fick. Undersökningen syftar inte till att utröna huruvida kriget fördes i enlighet med reglerna om jus in bello utan mer om reglerna kring jus ad bellum. Samtidigt är det här inte en undersökning om interventionen var laglig eller ej, utan om den var legitim. Ytterligare en avgränsning görs mot intentionerna och motiven bakom interventionen pga. utrymmesbrist samtidigt som skälen får viss betydelse framförallt i analysen. En avgränsning har av samma anledning även gjorts till doktrinen om humanitär intervention och huruvida den existerar och i vilken bemärkelse. Doktrinen tas endast upp i den bemärkelsen den används som argument.

1.4 TEORI OCH METOD

Uppsatsens frågor kommer att besvaras genom att framställa fakta genom en kvalitativ metod. De fakta som kommer att framställas är uttalanden och ståndpunkter olika länder, organisationer och individer har haft angående situationen i Kosovo. Genom att framställa uttalandena och ståndpunkterna finner man de argument som använts för att legitimera våldsanvändningen men även vem som har framställt argumenten. Uppsatsen är en argumentationsanalys där de bärande argumenten i aktörernas framställningar undersöks genom en analys. Därefter anläggs ett kritiskt perspektiv till våldsanvändningen samtidigt som dess konsekvenser beaktas.

1.5 MATERIAL

Uppsatsen kommer till stor del att bygga på folkrättsliga källor. Folkrättslig doktrin kommer att användas i stor bemärkelse där större delen av författarna är internationellt erkända. Förutom doktrin kommer även vissa

artiklar, pressmedelanden från NATO och ett uttalande i ett rättsfall från The International Court of Justice (ICJ) att användas. Ytterligare en källa som kommer att brukas är den rapport som sammanställdes efter en noggrann undersökning av The Independent International Commission on Kosovo (ICCK). Slutligen kommer även de resolutioner som FN:s säkerhetsråd antog att utnyttjas för att de har stor betydelse i aktörernas legitimering. Därför har en framställning gjorts av innehållet i de relevanta resolutionerna.

1.6 FORSKNINGSLÄGE

NATO:s intervention i Kosovo är en av de mest omdiskuterade och genomforskade interventionerna i världen, för vidare referenser se Peter Hilpold.² Interventionen kan tyckas ha förlorat sin relevans de senaste åren, då den ägde rum för mer än femton år sedan. Trots det har mycket hänt under åren och fallet har fått ny relevans det senaste året.

I början av 2014 upplevde Ukraina en krissituation på halvön Krim. Tillvägagångssättet och argumentationen från Kosovointerventionen blev på nytt väldigt aktuell. Med situationen i Ukraina i behåll innebär det en möjlighet att betrakta Kosovo fallet på ett annorlunda sätt och problematisera det ur ett annat och mer kritiskt perspektiv än tidigare.

1.7 DISPOSITION

Uppsatsen kommer att inledas med en mindre genomgång av viktiga och relevanta händelser i Kosovo och omvärlden runt tiden för interventionen. Därefter följer en kort genomgång av problematiken med interventionen. De två delarna bildar tillsammans en introduktion för uppsatsen.

² Hilpold, Peter: The Kosvo Case and International Law: Looking for Applicable Theories, *Chinese Journal of International Law* Volym 8 Nummer 1, 2009, s.47-61.

Huvuddelen av uppsatsen består i en genomgång av de viktigaste argumenten som aktörer använde sig av. Först följer en redovisning av det viktigaste argumentet om humanitär intervention. Därefter följer en redogörelse av NATO:s och staters ståndpunkter och argumentation. För att lättare bemöta denna argumentation följer en genomgång av innehållet i de relevanta resolutionerna som antogs av Säkerhetsrådet.

Uppsatsen avslutas med en analys och slutsatser. Först görs en mer klar redogörelse av de viktigaste argumenten som framställts i huvuddelen för att visa hur en legitimering av den olagliga interventionen i Kosovo var möjlig. Därefter följer en undersökning av argumenten och dess trovärdighet. Slutligen följer ett resonemang om vilka konsekvenser interventionen fick, fortfarande har och kan få i framtiden.

2 KOSOVO KONFLIKTEN

2.1 BAKGRUND

När President Milosevic kom till makten i Serbien 1989 inskränktes kosovanernas frihet att styra sig själva tillsammans med deras politiska och ekonomiska rättigheter. En tid efter bildades Kosovo Liberation Army (KLA) för att leda Kosovo till självständighet efter att en annan motståndsrörelse misslyckats. Det här skedde samtidigt som Bosnien Hercegovina blev självständigt 1997. KLA:s strategi var att provocera serbisk polis och Inrikesministeriet till att attackera albaner och på så vis uppmärksamma omvärlden om situationen i Kosovo för att på så vis få internationellt stöd genom en militär intervention. Under 1998 varierade våldet under olika perioder. Omvärlden stod handlingslös vid konflikten och Bill Clintons kabinettt försökte under förhandlingarna i Rambouillet konfrontera båda sidor.³

Avtalsförslaget som tillslut frambringades inför Milosevics regering avböjdes. Mycket på grund av det faktum att avtalet var väldigt förmånligt för kosovoalbanerna samtidigt som det inskränkte Förbundsrepubliken Jugoslaviens suveränitet. Efter att Kina och Ryssland åberopat sitt veto och därmed hindrat en auktorisering inleddes i mars 1999 operationen OAF. Operationen innebar bombningar över Kosovo och stora delar av Förbundsrepubliken Jugoslavien.⁴

2.2 PROBLEMATIKEN

Interventionen i Kosovo fick, som nämnts tidigare, stor uppmärksamhet mycket på grund av att våldsanvändningen skedde i ett internationellt sammanhang utan stöd i FN:st men även utan FN:s säkerhetsråds auktorisering. Följaktligen var det inte förvånande att flera författare och

³ Seybolt a.a. s. 79.

⁴ Ibid., s. 81.

jurister, däribland Peter Hilpold, Allen Buchanan och Bruno Simma var överens om att interventionen i Kosovo var olaglig.⁵ Resonemanget baseras på artikel 2.4 i FN:st., som uttrycker ett förbud mot våldsanvändning. Emellertid finns det två undantag till förbudet, dels undantaget i artikel 51 om självförsvar, som uppenbart inte var aktuell. Dessutom finns möjligheten för FN:s säkerhetsråd att auktorisera våldsanvändningen. Som nämnts tidigare hindrades en auktorisering. Trots enigheten om olagligheten anser många ändå interventionen legitim. Nedan följer en redovisning av de viktigaste argumenten som användes för att legitimera interventionen.

⁵ Buchanan, Allen: Reforming the international law of humanitarian intervention in Holzgrefe, J. L. & Keohane, Robert O. (ed.), *Humanitarian intervention: ethical, legal, and political dilemmas*, Cambridge University Press, Cambridge 2003, s.130; Hilpold a.a.; Simma, Bruno: NATO, the UN and the Use of Force: Legal Aspects, *European Journal of International Law* Volym 10 Nummer 1, 1999.

3 HUMANITÄR INTERVENTION

Flera interventioner har under åren legitimerats genom hänvisningar till doktrinen om humanitär intervention, bl.a. interventionerna i Pakistan och Uganda på 1970-talet. Doktrinen innebär att en stat genom hot om eller användning av våld över statsgränser syftar till att förebygga eller stoppa utbredda och allvarliga kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter för andra människor än egna medborgare. Agerandet sker utan samtycke av staten inom vars territorium våld anbringats.⁶

Ett sätt att rättfärdiga en humanitär intervention är att hävda att det dominerande teoretiska ramverket har sin grund i en etisk ställning som placerar mänskliga rättigheter framför alla andra överväganden. Mänskliga rättigheter placeras i denna teori framför allt, även suveränitetsprincipen. Den intervenerande statens ansvar bortfaller eftersom stater som kraftigt kränker mänskliga rättigheter är tvungna att tillåta en inskränkning i deras suveränitet. Det här sättet att legitimera en intervention är inte det vanligaste, istället används mer sofistikerade och komplexa rättfärdiganden.⁷

Allen Buchanan, James B. Duke Professor of philosophy at Duke University, har funnit tre olika rättfärdigande grunder för olagliga interventioner. Den första grunden, ”Simple Moral Necessity Justification”⁸, innebär att grundläggande moraliska värderingar ställs framför skyldigheten att lyda lagen. Den olagliga handlingen är moraliskt nödvändig och den vidtas inte för att på något sätt implicera att det internationella rättssystemet eller en speciell regel bör förbättras. Grundens essens vid tillämpning är att regeln om auktorisering från FN:s säkerhetsråd är en bra regel men att det i det här fallet är moraliskt nödvändigt att avvika från den.⁹

⁶ Buchanan a.a. s.130.

⁷ Newman, Michael: *Humanitarian intervention: confronting the contradictions*, Hurst & Co., London 2009, s. 69.

⁸ Buchanan a.a. s. 132.

⁹ Ibid., s. 131 f.

”The Lawfulness Justification”¹⁰ bygger vidare på den första grunden men fastslår att en gärning kan vara laglig trots att den är olaglig. Till skillnad från den första uttrycker den andra grunden en bundenhet till the rule of law. Grunden använder sig av samma moraliska värderingar som den första grunden men gör istället gällande att värderingarna tillhör grundläggande värden i vårt rättssystem. Trots dess intention att gå utanför det fasta regelverket i exceptionella fall av nödvändighet för att rätta sig efter en grundläggande värdering i systemet så ämnar grunden inte att ändra regelverket.¹¹

Enligt den sista grunden, ”Illegal Legal Reform Justification”, företas en olaglig handling enligt det nuvarande rättssystemet för att initiera en moralisk förbättring av det internationella rättssystemet. Likt den andra grunden finns det en bundenhet till the rule of law. Skillnaden framträder genom en tillämpning av grunden på en olaglig humanitär intervention. Till skillnad från den andra grunden antyder den tredje att den nuvarande regeln som kräver Säkerhetsrådets tillstånd för intervention inte är optimal utan en ny regel som inte alltid kräver auktorisering är mer fördelaktig.¹²

¹⁰ Buchanan a.a. s. 132.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid., s. 132f.

4 NATO

Interventionen fördes som nämnts i tidigare avsnitt av NATO. NATO:s generalsekreterare Javier Solana uttalade sig kort tid därefter om interventionens legitimitet. Solana framhöll att alla de försök som gjorts av det internationella samfundet för att lösa konflikten på ett diplomatiskt sätt hade misslyckats. De diplomatiska försöken framfördes av Solana i tre punkter. En lösning hade sökts genom förhandlingarna i Rambouillet 1999. Däremot hade de misslyckats när Förbundsrepubliken Jugoslavien valde att inte acceptera den intermistiska lösningen. Ytterligare ett försök hade gjorts genom en överenskommelse från den 25 oktober 1998. Enligt överenskommelsen skulle den serbiska armén och polisstyrkorna respektera de gränser som avtalats. Däremot följdes inte heller denna överenskommelse. Det internationella samfundet ställde som ett sista krav att den överdrivna och oproportionerliga användningen av våld i Kosovo skulle upphöra, vilket uppenbarligen inte skedde.

Förutom de diplomatiska försöken hade NATO även varnat Förbundsrepubliken Jugoslavien i januari 1999. NATO hade framfört att alla åtgärder som var nödvändiga för att förhindra en humanitär katastrof skulle vidtas om de tre punkterna inte blev uppfyllda.¹³

Vidare rättfärdigade Solana interventionen genom att påstå att de militära insatserna i Kosovo syftade till att stödja det internationella samfundets politiska mål. Målet var att störa de våldsamma attackerna som begåtts av Förbundsrepubliken Jugoslaviens armé och specialpolisstyrkor och försvaga deras förmåga att bidra ytterligare till den humanitära katastrofen. En internationell militär närvaro var det enda sättet att genomföra en politisk lösning enligt Solana.¹⁴ Samtidigt avslutade Solana med att framföra betydelsen av att en stabilitet i Kosovo skapades och att våld upphörde. Till

¹³ Solana, Javier: *Press Statement - by Dr. Javier Solana, Secretary General of NATO*, Press Release 23 March 1999, hämtad den 24 maj 2014 från:

http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_27615.htm?selectedLocale=en.

¹⁴ Ibid.

sist understryker Solana att motivet och argumentet för en skyldighet att intervensera och stoppa de kränkningar som hade skett i Kosovo var den moraliska skyldighet vi alla hade.¹⁵

Bruno Simma, f.d. domare i ICJ, belyser i sin artikel hur NATO trots olagligheten i deras agerande gjort allt för att komma så nära laglighet som möjligt. Först och främst genom att hänvisa sitt agerande till de resolutioner som antagits och betona deras syften försökte NATO rättfärdiga interventionen. För det andra karakteriserade NATO sitt agerande som en akut åtgärd för att avvärja ännu större humanitära katastrofer i Kosovo.¹⁶ Vidare ville NATO genom sin argumentation övertyga omvärlden att de i minsta möjliga utsträckning agerat själva. Genom att tillämpa den policy som formulerats av det internationella samfundet lyckades NATO med sin argumentation. Enligt Simma fyllde NATO på det här sättet i luckor i stadgan på ett sätt som överensstämde i huvudsak med syftet med FN. Efter att FN antagit resolution 1203 förstärktes legitimiteten ytterligare eftersom resolution stödde och byggde vidare på NATO:s agerande.¹⁷ Simma ansåg, trots insikten om olagligheten, att interventionen var legitim.¹⁸

¹⁵ Solana a.a.

¹⁶ Simma a.a. s. 22.

¹⁷ Ibid., s. 12.

¹⁸ Simma a.a. s. 22.

5 STATER

Stater runt om i världen uttalade sig om krisen i Kosovo både under och tiden efter interventionen. Uttalandena fick betydelse både för hur FN, andra stater och omvärlden såg interventionen. Interventionen sågs allmänt mer som ett undantag än en regel om humanitär intervention.¹⁹

Nicholas Wheeler, professor i internationell politik vid universitetet i Birmingham, har funnit att västerländska regeringar åberopade fyra viktiga argument för att legitimera interventionen i Kosovo. Det dominerade argumentet var att de insatser som gjordes var för att avvärja en överhängande humanitär katastrof.²⁰ Interventionen innebar istället att Förbundsrepubliken Jugoslavien utövade sin hämnd mot försvarslösa kosovoalbaner. Trots det hävdade Storbritanniens utrikesministerium att utan OAF hade många fler albaner mördats och fördrivits från sina hem.²¹ Förutom argumentet om en överhängande humanitär katastrof framhävde NATO att utan interventionen skulle de förlora sin trovärdighet. Anledning var att NATO tidigare hade varnat Förbundsrepubliken Jugoslavien och om hotet inte realiserades förlorade NATO sin trovärdighet. Det tredje argumentet var att den etniska rensningen i Kosovo inte kunde tillåtas i ett civiliserat Europa och att rensningen utgjorde ett långsiktigt hot mot den europeiska freden. Det sista argumentet som användes var att NATO:s våldsanvändning var i överensstämmelse med Säkerhetsrådets befintliga resolutioner.²² Simon Chesterman, dekanus och professor i juridik vid National University of Singapore, avvisar det fjärde argumentet. Istället hävdar Chesterman att stater ofta har rättfärdigat sitt agerande genom samma argumentation, trots att det i varje fall varit klart att Säkerhetsrådet valt att inte auktorisera våldsanvändningen.²³ Å andra sidan påstår Inger

¹⁹ Chesterman, Simon: *Hard Cases Make Bad Laws: Law, Ethics, and Politics in Humanitarian Intervention* in Lang, Anthony F. (ed.), *Just intervention*, Georgetown University Press, Washington D.C. 2003, s. 52.

²⁰ Wheeler, Nicholas J.: *Saving Strangers*, Oxford (2000), s. 265.

²¹ *Ibid.*, s. 269.

²² *Ibid.*, s. 265.

²³ Chesterman a.a. s.50.

Österdahl, professor i folkrätt vid Uppsala universitet, att det är möjligt att rättfärdiga interventionen genom resolutionerna. Resolutionerna 1160 och 1199 avslutades med ett uttalande om att andra åtgärder skulle övervägas om inte konflikten löstes. Vissa länder såg uttalandet som en tillräcklig juridisk grund för våldsanvändning. Resonemanget byggde på påståendet att eftersom FN själva inte kunde genomföra sina resolutioner var det upp till andra aktörer att göra det utan uttrycklig auktorisering. Enligt de här staterna innebar uttalandet ett underlåtet bemyndigande. Österdahl pointerar att argumentationen lägger fokus på innehållet och inte på det faktum att Säkerhetsrådet inte kom överens.²⁴

5.1 KRISMÖTET

FN:s säkerhetsråd samlades den 24 mars 1999 för ett krismöte. Under mötet motsatte sig Ryssland, Kina, Vitryssland och Indien till OAF då de ansåg operationen vara en kränkning av FN:st.²⁵ Under mötet framförde flera länder sina ståndpunkter. Två av länderna var USA²⁶ och Kanada²⁷ som båda betonade den humanitär katastrof som höll på att ske. Samtidigt framhävde USA Förbundsrepubliken Jugoslaviens ovillighet att samarbeta och lösa konflikten på ett fredligt sätt.²⁸

Å andra sidan, betonade Frankrike Förbundsrepubliken Jugoslaviens agerande som ett hot mot freden i Europa. Dessutom underströks Förbundsrepubliken Jugoslaviens misslyckande att följa sina internationella obligationer. De internationella obligationer som åsyftades var de som antagits genom Säkerhetsrådets resolutioner i enlighet med FN:st kapitel VIII.²⁹

²⁴ Österdahl, Inger: Ett rättfärdigt krig är ett folkrättsligt tillåtet krig in Aggestam, Karin (ed.), *(O)rättfärdiga krig*, Studentlitteratur, Lund 2004, s. 85f.

²⁵ Newman a.a. s. 68.

²⁶ Security Council: *Security Council 3988th meeting Wednesday, 24 March 1999*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/kos%20SPV3988.pdf>, s. 4.

²⁷ Ibid., a.a. s. 5f.

²⁸ Ibid., a.a. s. 4.

²⁹ Ibid., a.a. s. 8f.

Storbritannien å sin sida framförde att alla medel hade använts för att undvika den rådande situationen. Det var enligt Storbritannien juridiskt försvarbart att under de rådande omständigheterna och på grund av den överväldigande humanitära nödvändigheten intervensera militärt.³⁰

5.2 INTERNATIONELLA DOMSTOLEN

Efter att Förbundsrepubliken Jugoslavien anhänggjort ett mål mot tio NATO medlemmar inför ICJ framkom flera länders argumentation kring interventionen. En av de framträdande länderna var Belgien som presenterade det mest utförliga juridiska rättfärdigandet genom att förlita sig på Säkerhetsrådets resolutioner, en doktrin om humanitär intervention samt ett argument om nödvändighet.³¹ Belgiens huvudargument var att interventionen i Kosovo var en humanitär intervention. De ansåg sig tillsammans med NATO tvungna att ingripa för att förhindra en humanitär katastrof som även erkänts i Säkerhetsrådets resolutioner. Enligt Belgien var målet med interventionen inte endast att förhindra en katastrof utan även att skydda grundläggande värden såsom förbudet mot tortyr och rätten till liv.³² Samtidigt fanns det ett behov av att värna om stabiliteten i regionen. Säkerhetsrådet hade noterat att denna stabilitet försämrades genom Förbundsrepubliken Jugoslaviens agerande. Därför uttryckte Säkerhetsrådet agerandet som ett hot mot internationell fred och säkerhet.³³

I det fall domstolen inte skulle följt Belgien huvudargumentet åberopade Belgien att ett tillstånd av nödvändighet förelåg. Tillståndet sker under allvarlig och överhängande fara och är det skäl som motiverar ett brott mot en bindande regel för att skydda värden som är högre än de som skyddas av den överträdna regeln. Enligt Belgien utgjorde den humanitära katastrofen i Kosovo som redovisades i resolutionerna, en överhängande fara. De värden

³⁰ Security Council a.a. s.11f.

³¹ Chesterman a.a. s.51.

³² International Court of Justice: *Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Belgium): Provisional Measures, Oral Proceedings, CR 99/15*, hämtad den 25 maj 2014 från <http://www.icj-cij.org/docket/files/105/4515.pdf>, s. 6f.

³³ *Ibid.*, s.7.

som Belgien ansåg vara högre än våldsförbudet var rättigheter av jus cogens karaktär, såsom den kollektiva säkerheten i en hel region.³⁴

Förutom Belgien betonade även USA resolutionernas verkan men hänvisade även tillsammans med Tyskland, Nederländerna, Spanien och Storbritannien till existensen av en ”humanitarian catastrophe”. Chesterman hävdar att en stor försiktighet vidtogs för att undvika doktrinen om humanitär intervention och att det var därför uttrycket ”humanitarian catastrophe” användes.³⁵

Målet kunde däremot inte behandlas utförligt då ICJ saknade behörighet pga. dess jurisdiktion.³⁶

5.3 THE INDEPENDENT INTERNATIONAL COMMISSION ON KOSOVO

Efter initiativ från den dåvarande svenske statsministern Göran Persson skapades The Independent International Commission on Kosovo (ICCK). Kommissionen bestod till stor del av stater som var medlemmar i NATO. Dess uppdrag var att göra en oberoende analys av konflikten i Kosovo och ett verkligt försök med att undersöka vilka lärdomar som kunde dras av konflikten.³⁷

ICCK fann att det innan interventionen fanns flera olika agendor och förväntningar, men även blandade signaler från det internationella samfundet. Enligt ICCK var de här faktorerna en stor anledning till att en effektiv diplomatisk lösning hindrades. Tvång och hot ansågs av ICCK vara det enda sättet för att få en dialog mellan parterna. Det här berodde dels på det internationella samfundets erfarenheter med Milosevic och dennes ovilja

³⁴ International Court of Justice a.a. s.7.

³⁵ Chesterman a.a. s.51.

³⁶ Ibid.

³⁷ The Independent International Commission on Kosovo: *The Kosovo Report: Conflict, International response and Lessons learned*, publicerad den 1 oktober 2000. Hämtad den 24 maj 2014 från: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/6D26FF88119644CFC1256989005CD392-thekosovoreport.pdf>, s. 21.

att stå inför sedvanliga förhandlingar. Men även det faktum att de minimala målen för de båda parterna var oförenliga. Därför ansåg ICCK att en diplomatisk lösning som hade avslutat den interna kampen var omöjlig.³⁸ Samtidigt fann ICCK att flertalet diplomatiska åtgärder möjliggjordes genom Rysslands inblandning och relation till Förbundsrepubliken Jugoslavien. Trots det var det Rysslands veto i Säkerhetsrådet som hindrade varje tvångsåtgärd. ICCK ansåg att det här var den viktigaste faktorn till att NATO agerade utanför FN:st.³⁹

I Säkerhetsrådet rådde, trots oenigheten om tvångsåtgärderna ändå viss samstämmighet. Medlemsstaterna var överens om att Förbundsrepubliken Jugoslavien i första hand var ansvarig för en överhängande humanitär katastrof i Kosovo. Vidare fanns enighet om att den rådande situationen utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet. Trots samstämmigheten rådde fortfarande oenighet angående hot eller användning av våld. Denna oenighet innebar att Säkerhetsrådet aldrig uttryckligen auktoriserade en våldsanvändning.⁴⁰ Emellertid går det att argumentera för att det parallellt med FN:st våldsförbud finns ett stöd i stadgan för ett internationellt skydd av mänskliga rättigheter. OAF skulle därmed kunna legitimeras, eftersom det var den enda praktiska möjligheten att komma till bukt med den humanitära katastrofen i Kosovo. Däremot betonade kommissionen motargument om att våldsförbudet tillhör ett av de grundläggande åtagandena som antogs när FN bildades 1945.⁴¹

Kommissionen ansåg att interventionen var olaglig men legitim. Den var legitim eftersom alla diplomatiska vägar hade uttömts och den innebar även att majoritetsbefolkningen i Kosovo befriades från en lång period av förtryck.⁴²

³⁸ The Independent International Commission on Kosovo a.a. s. 160.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid., s. 142.

⁴¹ Ibid., s. 167.

⁴² Ibid., s. 4.

ICCK fann att interventionens resultat var en kombination av förlorare och vinnare. NATO var en av förlorarna, då de misslyckats med att uppnå sitt uttalade syfte att förhindra massiv etnisk rensning.⁴³ En av de viktigaste slutsatserna ICCK drog var att mycket fler åtgärder kunde och skulle ha vidtagits för prevention. Enligt ICCK innebär det bara tidiga varningar utan även en politisk vilja och en beredskap att lägga ut resurser och en närvaro på marken.⁴⁴

5.4 SUI GENERIS

Interventionen i Kosovo rättfärdigades av flertalet länder och internationella jurister genom att förklara det som en sui generis situation. Madeleine Albright, USA:s vid tiden utrikesminister, var en av dem som konstaterade att flyganfallen var en speciell situation som föll utanför rättssystemet och krävde andra tillvägagångssätt. Trots att Storbritanniens dåvarande premiärminister Tony Blair först uttalat sig kritiskt mot interventionen betonade han tillslut den exceptionella karaktären av OAF.⁴⁵ Både Tysklands Förbundsregering och Förbundsdagen underströk singulariteten av Kosovointerventionen och att ingen allmän regel eller policy skulle dras.⁴⁶

Ofta framhävs det unika med OAF genom en betoning av de speciella omständigheterna och att NATO intervenerade för att det var nödvändigt. Men det är just det här argumentet som har använts ett flertal gånger innan Kosovo för att legitimera olagliga interventioner. Kina och Indien har båda rättfärdigat interventionerna i Norra Irak och Somalia genom att ständigt framhäva de exceptionella omständigheterna i fallen samt se till att inga prejudikat etableras.⁴⁷

⁴³ The Independent International Commission on Kosovo a.a. s. 5.

⁴⁴ Ibid., s. 2.

⁴⁵ Chesterman a.a. s. 50f.

⁴⁶ Simma a.a. s.13.

⁴⁷ Newman a.a. s. 77.

5.5 UTVECKLING AV RÄTTEN

I ett tal 1999 argumenterade Kofi Annan för att den vedertagna principen om suveränitet var föråldrad och uppmanade samtidigt till en förändring. Annan vill att en ny internationell konsensus skulle skapas som kombinerade respekten för suveränitetsprincipen med effektiva åtgärder för att förhindra brott som kränker varje tvingande bestämmelse i vår gemensamma mänsklighet.⁴⁸ Annan ville se en utveckling av rätten genom Kosovointerventionen. Men det skulle i sin tur kräva att förhållandet mellan suveränitet och intervention hade förändrats och att de normer som styr internationellt agerande hade förändrats väsentligt sedan 1970-talet. De normer som åsyftades var bl.a. non-interventionsprincipen som reflekterade rättsläget på 1970-talet.⁴⁹ Det går att argumentera för att det finns ett nytt accepterande av humanitär intervention om förhållandet mellan mänskliga rättigheter och suveränitetsprincipen har förändrats.⁵⁰

⁴⁸ Newman a.a. s. 78.

⁴⁹ Newman a.a. s. 69f.

⁵⁰ Newman a.a. s. 77.

6 FÖRENTA NATIONERNAS SÄKERHETSFRÅD

De resolutioner som FN:s säkerhetsråd antog både före, under och efter interventionen fick stor betydelse för legitimeringen av OAF. Som nämnts tidigare uttalade flera stater att det i resolutionerna förelåg ett underlåtet bemyndigande av våldsanvändningen och att interventionen därmed var legitim. De relevanta resolutionerna är 1160, 1199, 1203 och 1244.

6.1 RESOLUTION 1160 & 1199

I slutet av mars 1998 antog säkerhetsrådet resolution 1160 för att försöka hantera situationen i Kosovo. Resolutionen inleddes med en fördömning av den våldsanvändning som skedde i Kosovo och en fördömning av de terroristverksamheter som var aktiva.⁵¹

En av de viktigaste ståndpunkterna Säkerhetsrådet tog genom resolutionen var att påminna medlemsstaterna om sina åtaganden enligt kapitel VII i FN:st men även deras åtagande att respektera och ej inskränka Förbundsrepubliken Jugoslaviens suveränitet och territoriella integritet.⁵² Anledningen var för att Säkerhetsrådets intentioner var att få en fredlig lösning på konflikten. Därför uppmanades också Förbundsrepubliken Jugoslavien att omedelbart vidta åtgärder för att åstadkomma en politisk lösning genom förhandlingar som samtidigt skulle vidmakthålla Förbundsrepubliken Jugoslavien territoriella integritet.⁵³ Samtidigt markerade Säkerhetsrådet att ett misslyckande eller en underlåtenhet att göra konstruktiva framsteg mot en sådan lösning skulle innebära ytterligare behandling och ytterligare åtgärder.⁵⁴

⁵¹ United Nations Security Council: *Resolution 1160 (1998)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1160>, s. 1

⁵² Ibid.

⁵³ Ibid., s. 2 .

⁵⁴ Ibid., s. 4.

Några månader efter resolution 1160 ökade våldsamteterna i Kosovo. Situationen ledde till att resolution 1199 antogs den 23 september 1998. Säkerhetsrådet uttryckte sin oro över den urskillningslösa och överdrivna våldsanvändningen från Förbundsrepubliken Jugoslaviens säkerhetsstyrkor och armé men oron över de stora flyktningsströmningarna till grannländerna. Dessutom bekymrade den snabbt försämrade humanitära situationen och ökningen i kränkningar av mänskliga rättigheter bekymrade Säkerhetsrådet.⁵⁵ Där betonades återigen betydelsen av att lösa konflikten fredligt, då en försämring skulle utgöra ett hot mot fred och säkerhet i regionen. Samtidigt erinrades medlemsstaternas åtaganden mot Förbundsrepubliken Jugoslavien, att respektera deras territorialitet och suveränitet. En fredlig lösning skulle även innebära en höjd status för Kosovo, en betydligt högre grad av autonomi och en meningsfull självadministration.⁵⁶

Eftersom de krav som Säkerhetsrådet ställt i resolution 1160 inte hade följts upprepades kraven som bindande och fortfarande gällande. Samtidigt ställdes ytterligare krav på Förbundsrepubliken Jugoslavien först och främsta att deras säkerhetsstyrkor omedelbart skulle upphöra med alla åtgärder som påverkade civilbefolkningen.⁵⁷ Dessutom krävdes ett omedelbart upprättande av en vapenvila. Sålunda skulle möjligheterna öka för skapandet av en dialog mellan kosovoalbanernas ledarskap och Förbundsrepubliken Jugoslavien.⁵⁸

Resolutionen avslutades på samma sätt som resolution 1160 genom att betona att ytterligare åtgärder skulle övervägas, för att upprätthålla eller återupprätta fred och stabilitet i regionen, om inte de konkreta åtgärderna som krävdes enligt resolutionerna följdes.⁵⁹ Betoningen av att andra

⁵⁵ United Nations Security Council: *Resolution 1199 (1998)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1199>, s. 1f.

⁵⁶ *Ibid.*, s. 2.

⁵⁷ *Ibid.*, s. 2ff.

⁵⁸ *Ibid.*, s. 2

⁵⁹ *Ibid.*, s. 5.

åtgärder skulle övervägas utgjorde inte enligt Bruno Simma en tillräcklig rättslig grund för hot om eller användning av väpnat våld. Säkerhetsrådet var inte i en position för att ta det, enligt Simma, logiska steget att auktorisera våldsanvändningen om situationen inte förbättrades.⁶⁰

6.2 RESOLUTION 1203

Den 24 oktober 1998 antog Säkerhetsrådet resolution 1203. I resolutionen konstaterades att de förbud som ålagts genom resolution 1160 inte hade upprätthållits och att den humanitära situationen i hela Kosovo hade blivit värre. Därför betonades återigen behovet av att förhindra den överhängande humanitära katastrofen.⁶¹

Säkerhetsrådet ansåg att situationen i Kosovo utgjorde ett hot mot fred och säkerhet i regionen.⁶² Trots det bekräftade Säkerhetsrådet på nytt att endast de ensamma hade huvudansvaret enligt FN:st att upprätthålla internationell fred och säkerhet.⁶³ Återigen erinrades även medlemsstaternas åtaganden enligt kapitel VII i FN:st och deras åtagande att inte inskränka Förbundsrepubliken Jugoslavien suveränitet och territoriella integritet. Avsikten med resolutionen var precis som med resolution 1160, att finna en fredlig lösning på konflikten. Till följd därav förkastades allt våld som hade ett politiskt syfte.⁶⁴ Medlemsstaterna tillsammans med andra berörda blev av Säkerhetsrådet istället uppmanade att tillhandahålla resurser för humanitärt bistånd i regionen.⁶⁵ Den humanitära situationen i Kosovo skulle förbättras genom att Förbundsrepubliken Jugoslavien återigen blev ålagda skyldigheten att följa Säkerhetsrådets tidigare resolutioner men även genom samarbete med internationella styrkor.⁶⁶

⁶⁰ Simma a.a. s.7.

⁶¹ United Nations Security Council: *Resolution 1203 (1998)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1203>, s. 1f.

⁶² Ibid., s. 2.

⁶³ Ibid., s. 1.

⁶⁴ Ibid., s. 2.

⁶⁵ Ibid., s. 4.

⁶⁶ Ibid., s. 2f.

6.3 RESOLUTION 1244

FN:s säkerhetsråd inledde resolutionen från den 10 juni 1999 med att upprepa att de hade det primära ansvaret för att upprätthålla internationell fred och säkerhet.⁶⁷ Säkerhetsrådet fastställde vidare i resolutionen att situationen i Kosovo fortfarande utgjorde ett hot mot internationell fred och säkerhet.⁶⁸ För att få ett slut på oroligheterna krävde därför Säkerhetsrådet att Förbundsrepubliken Jugoslavien omedelbart och verifierbart fick ett slut på våldet och förtrycket i Kosovo. Det skulle ske genom att alla militära, polisiära och paramilitära styrkor skulle dras tillbaka. Efter att ha stabiliserat situationen fick ett visst antal jugoslavisk personal återvända för att upprätthålla en närvaro på serbiska fäderneärvda platser och viktiga gränsövergångar.⁶⁹

En kontroll över situationen i Kosovo skulle behållas genom att FN fick i uppdrag att inrätta en övergångsadministration⁷⁰, men även genom att tillåta en NATO-ledd fredsstyrka verka i Kosovo⁷¹. Säkerhetsrådets syfte var att skapa ett självstyrande Kosovo.⁷² FN skulle främja syftet genom att underlätta en politisk process för att avgöra Kosovos framtida status. Processen skulle till stor del grundas på avtalet som framförhandlats i Rambouillet eftersom avtalet uttryckte kosovoalbanernas vilja.⁷³ Fortfarande framhävde Säkerhetsrådet medlemsstaternas åtaganden att inte inskränka Förbundsrepubliken Jugoslavien suveränitet och territoriella integritet.⁷⁴ Resolutionen framhävde på så sätt Jugoslaviens suveränitet men betonade samtidigt att Belgrad inte hade någon som helst kontroll över Kosovo.⁷⁵

⁶⁷ United Nations Security Council: *Resolution 1244 (1999)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1244>, s. 1.

⁶⁸ Ibid., s. 2.

⁶⁹ Ibid., s. 2 och s. 6.

⁷⁰ Ibid., s. 3.

⁷¹ Ibid., s. 2 och s. 6.

⁷² Ibid., s. 6.

⁷³ Ibid., s. 4f.

⁷⁴ Ibid., s. 2.

⁷⁵ Österdahl a.a. s.88.

Resolutionen ansågs av ICCK som en i efterhand legitimering av NATO:s agerande. Anledningen till det var pga. FN:s deltagande samt verkningarna av de arrangemang som framförhandlats för att få ett stop på NATO:s våldsanvändning.⁷⁶ Österdahl har på samma sätt funnit att resolution 1244 skulle kunna användas för att rättfärdiga interventionen i efterhand, ett rättfärdigande post factum.⁷⁷ Emellertid finns det inte, enligt henne, rent teoretiskt något stöd för en sådan tolkning. Trots det blir effekten av resolutionen i praktiken att den i en icke juridisk mening åtminstone legitimerar interventionen.⁷⁸

Efter resolution 1244 har flertalet resolutioner antagits för att hantera och återbygga situationen efter interventionen. Med beaktande av alla resolutioner menar Österdahl att det inte är orimligt att hävda att en legitimering skett i efterhand av NATO:s handlingar.⁷⁹

⁷⁶ The Independent International Commission on Kosovo a.a s. 163.

⁷⁷ Österdahl a.a. s.88.

⁷⁸ Ibid.

⁷⁹ Ibid.

7 ANALYS OCH SLUTSATSER

Den humanitära situationen i Kosovo under slutet av 1990-talet skakade omvärlden. En förbättring krävdes samtidigt som det inte fanns något klart tillvägagångssätt. NATO:s agerande var olagligt, då det strider mot FN:st att utöva våld mot en stat utan auktorisering från FN:s säkerhetsråd. Trots det rättfärdigade NATO interventionen i efterhand. Fokus i argumentationen låg på att framhäva den humanitära situationen i Kosovo. Legitimeringen underlättades genom att NATO hävdade att alla försök som gjorts för att lösa konflikten på ett fredligt sätt hade misslyckats pga. Förbundsrepubliken Jugoslavien. Därför var det även möjligt att påstå att den enda lösningen på konflikten var en militär närvaro. Samtidigt använde NATO resolutionerna och deras uttryck av situationen i Kosovo som en humanitär katastrof för att legitimera interventionen som ett snabbt sätt att få ett slut på katastrofen. En av Buchanans rättfärdigande grunder, ”Simple Moral Necessity Justification, är tillämpningsbar i den här situationen. NATO ställer genom sin argumentation grundläggande moraliska värderingar såsom mänskliga rättigheter framför skyldigheten att lyda FN:st våldsförbud. På det här sättet framhävs att NATO anser att det är moraliskt nödvändigt att avvika från att tillämpa regeln om våldsförbudet.

Ytterligare en viktig del i legitimeringen från NATO:s sida var motivet och syftet med interventionen. NATO framhävde att syftet med interventionen var att stödja det internationella samfundets politiska mål som hade framställts i resolutionerna. Det motiv som presenterades var att vi alla har en moralisk skyldighet att agera för att stoppa kränkningar. Denna allmänna motivering innebar att NATO slapp ifrågasättas för att ha ett eget syfte och ett eget motiv till interventionen. Argumentationen och hänvisningen till resolutionerna innebar att NATO lyckades förleda omvärlden till att tro att de inte agerat på eget bevåg.

Precis som NATO använde flertalet stater argumentet om att den humanitära situationen i Kosovo inte kunde accepteras. Flera länder, däribland USA, Frankrike och Belgien, legitimerade våldanvändningen genom att hänvisa till den humanitära katastrof som skulle ha utvecklats utan NATO:s agerande. Argumentationen stödde sig på Säkerhetsrådets resolutioner. I resolutionerna uttryckte Säkerhetsrådet en vilja att förhindra den överhängande humanitära katastrofen. Uttalandet gav dock ingen rätt att agera självständigt. Tvärtom betonade Säkerhetsrådet i samtliga resolutioner betydelsen av att medlemsstaterna inte skulle agera självständigt utan att de hade en skyldighet enligt FN:st att inte inskränka Förbundsrepubliken Jugoslaviens suveränitet och territoriella integritet.

Anledningen till att uttrycket humanitär katastrof användes istället för doktrinen om humanitär intervention var förmodligen för att doktrinen ville undvikas. Motivet till att undvika doktrinen var att om interventionen hade klassats som en humanitär intervention skulle Kosovointerventionen blivit ett prejudikat. Det här ville bl.a. Blair och Albright undvika eftersom prejudikatet i framtiden skulle kunna ha använts för att legalisera en situation som dem och andra stater inte ville legitimera. Därför betonades Kosovointerventionen som en speciell situation som föll utanför rättssystemet och krävde ett annat tillvägagångssätt. Argumentationen gick ut på att framställa Kosovointerventionen som unik genom en ständig hänvisning till speciella omständigheter. De omständigheter som åsyftades redogjordes aldrig tydligt. Förmodligen var det en strategi för att underlätta legitimeringen på samma sätt som det skett flera gånger tidigare.

Förutom att framhäva den humanitära situationen i Kosovo utnyttjades även andra argument. Ett av dem var att situationen i Kosovo utgjorde ett hot mot fred och säkerhet i regionen och att intervention därför var motiverad.

Ytterligare stöd kom även senare i resolutionerna 1203 och 1244. Emellertid betonade Säkerhetsrådet i samtliga resolutioner att endast de ensamma hade huvudansvaret att upprätthålla internationell fred och säkerhet.

Säkerhetsrådet underströk även att alla medlemsstater hade accepterat det

här genom sin anslutning till FN:st VII kapitel. Därutöver framhövdes medlemsstaternas åtagande enligt FN:st att inte inskränka Förbundsrepubliken Jugoslavien suveränitet och territoriella integritet. Trots betoningen skedde just skedde just det här genom OAF. Men de här förpliktelserna förbisågs under legitimeringen som istället framhövde Förbundsrepubliken Jugoslaviens misslyckande att följa sina förpliktelser.

Ytterligare ett argument som användes var att det förelåg ett tillstånd av nödvändighet. Belgien hävdade att situationen i Kosovo utgjorde ett sådant tillstånd. Den kollektiva säkerheten sågs av Belgien som en högre värdering än våldsförbudet. Den argumentation Belgien använde sig av liknar Buchanans andra rättfärdigandegrund, ”The Lawfulness Justification”.

Vidare uttalade Kofi Annan i sitt tal 1999 att Kosovointerventionen skulle ses som ett initiativ till en utveckling av rätten. Interventionen skulle därmed ses som legitim eftersom den vidtogs i syfte att ändra doktrinen om humanitär intervention men även synen på staters suveränitet. Argumentet som används här överensstämmer med Buchanans tredje rättfärdigandegrund, ”Illegal Legal Reform Justification”. Emellertid finns inte det här resonemanget hos andra aktörer. Tvärtom har aktörerna istället fokuserat på att framhäva interventionen som en sui generis situation.

Slutligen åberopade stater även att interventionen var underlåtet bemyndigad genom både resolution 1160 och 1199. Genom att använda sig av Säkerhetsrådets uttalande om att ytterligare åtgärder skulle övervägas legitimerades interventionen. OAF framhölls som en sista utväg som Säkerhetsrådet hade realiserat om de kunnat. Samtidigt som ett stöd för NATO:s agerande fanns i Säkerhetsrådets resolutioner innebar argumentationen att NATO inte ansågs ha agerat på eget bevåg. Trots det här argumentet är det klart att Säkerhetsrådet aldrig auktoriserade våldsanvändningen.

Sammantaget är min åsikt att legitimeringen var möjlig pga. tre faktorer. Den främsta av dem var hänvisningen och betoningen av den humanitära situationen. NATO framställdes genom den här argumentationen som kosovoalbanernas räddare. Samtidigt framställdes Förbundsrepubliken Jugoslavien som en stat som var ovillig att lösa situationen på ett fredligt sätt. Interventionen var med denna argumentation den sista utvägen för att det inte fanns någon annan lösning. Ytterligare en faktor som bidrog till legitimeringen var understrykningen av att hotet mot freden och säkerheten i regionen skulle ha realiserats om inte NATO agerat. Den sista faktorn som bidrog till stor del till legitimeringen var användningen av resolutionerna. Dels genom att underbygga de tidigare nämnda faktorerna genom hänvisningar till resolutionerna men även genom att hävda att ett underlåtet bemyndigande fanns.

För att vidare svara på min andra fråga anser jag att interventionen inte var och fortfarande inte är legitim. Trots att interventionen fick stopp på kränkningarna innebar den i alla fall till en början en försämring av situationen i Kosovo. Försämringen berodde på att efter OAF utövade Förbundsrepubliken Jugoslavien sin hämnd på kosovoalbanerna. Hämndaktionerna innebar i sin tur att antalet människor som dog ökade tillsammans med antalet människor som fördrevs från sina hem. Emellertid hävdar Storbritannien att ännu fler hade dött utan OAF. Tvärtom anser jag att färre människor hade dött om en fredlig lösning hade åstadkommit tidigare. Om det internationella samfundet hade haft en klar plan innan OAF och därmed inte haft flera olika agendor och förväntningar hade en fredlig lösning underlättats. Interventionen legitimerades vidare som en sista utväg pga. att alla diplomatiska lösningar uttömts. Denna legitimering är både ogrundad och illegitim eftersom en annan lösning fanns. Ett samarbete med Ryssland och en tydlighet mot Förbundsrepubliken Jugoslavien redan från början tillsammans med tydliga signaler från det internationella samfundet hade inneburit att OAF kunde ha undvikits. Den humanitära katastrofen hade därmed kunnat undvikas och den kunskap man haft från att tidigare ha handskats med Milosevic hade kunnat användas på ett bättre sätt än att bara

hävda att våldsanvändningen var det enda sättet att handskas med Milosevic.

Jag anser att de första tre resolutionerna som antogs (resolution 1160, 1199 och 1203), legitimerade inte interventionen på något sätt. Det framgår tydligt, efter en genomläsning av resolutionernas innehåll, att ett underlåtet bemyndigande inte fanns. Varför skulle annars Säkerhetsrådet i alla fyra resolutioner betonat medlemsstaternas förpliktelse att inte inskränka Förbundsrepubliken Jugoslaviens suveränitet och territoriella integritet? Ytterligare ett argument som framställdes var att NATO agerat för att värna om freden och säkerheten i regionen. Det här argumentet är ogrundat eftersom FN:s säkerhetsråd ensam har huvudansvaret på området. Min åsikt om resolution 1244 och den inverkan som den fick motsvara dessvärre Österdahls.

Sammanfattningsvis var ingen av de argument eller grunder som åberopades av NATO, stater och andra aktörer tillräckliga för att legitimera våldsanvändningen. Interventionen var enligt mig redan från början olaglig och det fanns inget stöd för den brutala våldsanvändningen. Alla de argument som användes var otydliga och tillämpades i min mening väldigt strategiskt. Det var en strategi att fokusera på den s.k. humanitära katastrofen i Kosovo och framhäva den som motiv till interventionen men även som argument för legitimering. För om motivet verkligen var att värna om kosovoalbanernas mänskliga rättigheter, vad hindrade i så fall ett tidigare agerande i Rwanda vars situation var mycket värre?

En stor anledning till min kritiska syn på interventionen är inte bara det faktum att interventionen var olaglig utan även de konsekvenser interventionen fick, fortfarande har och kan få. En otydlighet och ovisshet skapades genom interventionen. Den innebar och innebär fortfarande ett tolkningsproblem. Stater vet inte var gränsen mellan ett legitimt och ett olagligt agerande finns. Det beror till stor del inte bara på de nämnda aktörernas legitimering av interventionen utan även Säkerhetsrådets

legitimering genom bl.a. resolution 1244. Oavsett om det var Sakerhetsrådets avsikt så fick resolutionerna den verkan att de legitimerade interventionen. Det beror på att Sakerhetsrådet betonade medlemsstaternas förpliktelser men samtidigt tillät de ett agerande från NATO:s sida som stred mot samma förpliktelser. Ovissheten om legitimiteten och rättsenligheten påverkar även framtiden då det i nästa situation uppstår samma förvillelse pga. att det internationella samfundet inte lärt sig något från Kosovointerventionen. Nu efter femton år har just det här realiserats genom situationen i Krim. Förutom ovissheten påverkades situationen i Krim även av att argumentationen från Kosovo återanvändes, trots betoningen av att interventionen var en sui generis situation.

Mina slutsatser av arbetet är att interventionen kunde legitimeras främst genom betoningen av den humanitära situationen i Kosovo tillsammans med olika stödargument. Trots argumentationen anser jag att interventionen var illegitim mycket pga. av att inget av de argument som framställdes var välgrundat. Även efter 15 år har interventionen fortfarande inte förlorat i betydelse då argumentationen återanvänds. Det tyder på att argumenten aldrig glömdes utan fortfarande har betydelse men även att de återigen kan få betydelse i framtiden. Slutligen är Kosovointerventionen tillsammans med situationen i Krim bevis på att det internationella samfundet fortfarande inte vet hur det ska agera i liknande situationer.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

LITTERATUR

Buchanan, Allen: Reforming the international law of humanitarian intervention in Holzgrefe, J. L. & Keohane, Robert O. (ed.), *Humanitarian intervention: ethical, legal, and political dilemmas*, Cambridge University Press, Cambridge 2003

Chesterman, Simon: Hard Cases Make Bad Laws: Law, Ethics, and Politics in Humanitarian Intervention in Lang, Anthony F. (ed.), *Just intervention*, Georgetown University Press, Washington D.C. 2003

Hilpold, Peter: The Kosovo Case and International Law: Looking for Applicable Theories, *Chinese Journal of International Law* Volym 8 Nummer 1, 2009, s.47-61

Newman, Michael: *Humanitarian intervention: confronting the contradictions*, Hurst & Co., London 2009

Seybolt, Taylor B.: *Humanitarian military intervention: the conditions for success and failure*, Oxford University Press, Oxford 2007

Simma, Bruno: NATO, the UN and the Use of Force: Legal Aspects, *European Journal of International Law* Volym 10 Nummer 1, 1999, s.1-22

Wheeler, Nicholas J.: *Saving strangers: humanitarian intervention in international society*, Oxford University Press, Oxford 2000

Österdahl, Inger: Ett rättfärdigt krig är ett folkrättsligt tillåtet krig in Aggestam, Karin (ed.), *(O)rättfärdiga krig*, Studentlitteratur, Lund 2004

ELEKTRONISKA KÄLLOR

Security Council: *Security Council 3988th meeting Wednesday, 24 March 1999*, hämtad den 24 maj 2014 från

<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/kos%20SPV3988.pdf>

Solana, Javier: *Press Statement - by Dr. Javier Solana, Secretary General of NATO*, Press Release 23 March 1999, uppdaterad senast den 6 november 2008.

Hämtad den 24 maj 2014 från:

http://www.nato.int/cps/en/natolive/opinions_27615.htm?selectedLocale=en

The Independent International Commission on Kosovo: *The Kosovo Report: Conflict, International response and Lessons learned*, publicerad den 1 oktober 2000. Hämtad den 24 maj 2014 från:

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/6D26FF88119644CFC1256989005CD392-thekosovoreport.pdf>

United Nations Security Council: *Resolution 1160 (1998)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1160>

United Nations Security Council: *Resolution 1199 (1998)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1199>

United Nations Security Council: *Resolution 1203 (1998)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1203>

United Nations Security Council: *Resolution 1244 (1999)*, hämtad den 24 maj 2014 från <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1244>

RÄTTSFALLSFÖRTECKNING

International Court of Justice: *Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Belgium): Provisional Measures, Oral Proceedings, CR 99/15*, hämtad den 25 maj 2014 från <http://www.icj-cij.org/docket/files/105/4515.pdf>